

5. Особливості функціонування сучасної фінансово-кредитної системи України

Волкова К.І.

ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Протягом 2008-2010 років під впливом світової фінансової кризи виявилися вразливість фінансового сектору України до факторів макроекономічної нестабільності, що характеризувалося істотним зниженням темпів його розвитку. Основною причиною такої вразливості фінансового сектору до кризи стала його інституційна слабкість та відсутність послідовних економічних реформ.

У сучасних умовах основною проблемою розвитку фінансових установ є реабілітація фінансового, й насамперед банківського, сектору України, що дасть змогу поживити економічну активність та відновити роботу реального сектору економіки. При цьому головною метою реформування фінансового сектору в Україні має бути проведення реформ у сфері інституційного розвитку всіх складових фінансового сектору з метою підвищення його стабільності і здатності відновлюватися після можливих потрясінь, розширення переліку й поліпшення якості фінансових послуг, що дасть змогу фінансовим інститутам краще задовольняти потреби реального сектору й економіки в цілому.[1,с.3]

Банківський сектор є фінансовою артерією економіки, віддзеркалює фінансово-економічний стан країни, першим реагує на будь-які позитивні та негативні тенденції розвитку. Надання повноцінних послуг і висока рентабельність банківських установ мають прямо пропорційну залежність від фінансової стійкості економіки.

Проблема нестабільності фінансово-кредитної системи України має свої особливості. По-перше, кризові явища пов'язані з недосконалістю моделі економічного розвитку держави й загальними макроекономічними чинниками; по-друге, нестабільність у фінансовій сфері зумовлена проблемами внутрішньої фінансової політики щодо регулювання кредитного й валютного ринків.[2,с 24-25] З'ясування причин виникнення банківських криз потребує розробки системного підходу до побудови рівноважної стратегії моніторингу й управління банківською кризою. Моніторинг стійкості банківської сфери передбачає аналіз стану національного банківського сектору, оцінку впливу на нього глобального банківського середовища та виявлення позитивних або негативних факторів, які спричинять зміни в банківському секторі в майбутньому. Незважаючи на те, що форми прояву кризових явищ можуть постійно змінюватися, центральний банк як основний регулятор повинен сформувати дієву систему моніторингу, з допомогою якої можна було б визначити деякі загальні ознаки кризових чинників, зокрема: надлишкову ліквідність, надмірний приплив короткострокового капіталу у певні сектори економіки, швидке розширення сфери кредитування,

тобто надмірну кредитну експансію банків, швидке зростання цін на певні види активів. Так можна виділити фактори, які стимулювали розвитку кризових явищ в економіці України:

спекулятивний розвиток будівництва, стимульований ростом іпотечного кредитування;

монокультурна експортна залежність економіки України;

кредитна експансія НБУ;

політика проникнення іноземних банків і лобіювання ними фінансових інтересів материнських структур;

безконтрольне нарощування зовнішнього боргу, що ставить під загрозу економічну безпеку держави;

нерозвиненість фондового ринку в Україні як в альтернативного банківського каналу перерозподілу фінансових ресурсів.

З метою оздоровлення банківського сектору було прийнято низку антикризових нормативно-правових актів, основними перевагами яких є: спрощення процедури і скорочення термінів погодження статутів банків і відповідних реєстраційних процедур; установа спрощеного порядку збільшення статутного капіталу за рахунок коштів акціонерів банку та інвесторів, а також реорганізації банків за рішенням вкладників; визначення процедури капіталізації банків за участю держави й заходів щодо фінансового оздоровлення банків в умовах запровадження тимчасової адміністрації. Отже, антикризові заходи НБУ було спрямовано на:

забезпечення стабільності національної грошової одиниці з допомогою інструментів процентної і валютної політики;

зниження ажіотажного попиту на іноземну валюту з боку населення шляхом проведення валютних аукціонів для позичальників;

зменшення спекулятивного тиску на валютний ринок з допомогою інструментів адміністративного регулювання.

На сьогодні у банківській системі України ключовими проблемами залишаються повернення довіри населення, відновлення кредитування економіки, досягнення стабільності обмінного курсу та його прогнозованості.[3,с.86-94]

Ліквідація наслідків фінансової кризи у довгостроковій перспективі передбачає створення стабільнішої фінансової системи, яка з меншими витратами долатиме негативний вплив майбутніх криз. Побудова досконалої, стійкої до банкрутств фінансової системи, здатної в разі настання несприятливих подій в економіці підтримувати нормальне функціонування, є фактично неможливою, зважаючи на взаємозалежність фінансового і реального секторів економіки. Разом із тим, підвищення ефективності макроекономічної політики, фінансового регулювання й контролю зможуть зробити фінансову систему стійкішою. В період кризи центральні банки й інші регулятори фінансових систем стикнулися з величезними ризиками. Щоб подолати наслідки кризи, вони мають діяти зважено й чітко, вживаючи заходи для ліквідації перешкод і викривлень на шляху рухів фінансових потоків. При цьому слід припинити фінансування неплатоспроможних позичальників і проблемних банків - їх вихід із ринку сприятиме

оздоровленню фінансового сектору. Підвищити ефективність антикризового управління у банківському секторі можливо за рахунок реалізації заходів щодо посилення контролю за рефінансуванням банків і надання цьому процесу більшої публічності. Постійне відстеження напрямів використання банками цих коштів сприятиме кредитуванню економіки й не створюватиме штучного ажіотажу на валютному ринку. Уряди багатьох країн у своїй практиці широко використовують й інші антикризові заходи, наприклад, виділення значних бюджетних коштів для рекапіталізації банків, викуп спеціальними державними установами проблемних активів. Водночас потребують удосконалення підходи до визначення стійкості банківських установ, оскільки в період кризи традиційні методики не завжди дають бажаний результат. Ключовими орієнтирами надійності банку мають стати показники його ліквідності. Вчасна реалізація запропонованих заходів дасть можливість сформувати більш ефективний механізм банківської стабільності і створити нову архітектуру після кризової фінансової системи в Україні.

Література

1. Міщенко В.І. «Особливості посткризового реформування фінансового сектору України», «Фінанси України» 2010 №10-с.3;
2. Рисін В.В. «Наслідки фінансової кризи для банківського сектору та ризику державного втручання», «Фінанси України» 2010 №8-с.24-25;
3. Кузнєцова А.Я. «Антикризовий аспект моніторингу стійкості банківського сектору України» Вісник НБУ 2009 №5-с.86-94

Ривак Н.О.

ЗМІНИ ВІТЧИЗНЯНОГО ПОДАТКОВОГО ТА МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Невід'ємною передумовою стабільного розвитку національної економіки є забезпечення економічної безпеки підприємництва. Простежується чітка взаємозалежність між ефективним розвитком підприємництва і забезпеченням фінансової, соціальної, зовнішньоекономічної, технологічної, продовольчої, демографічної, енергетичної і екологічної складових безпеки держави.

Прийняття Податкового кодексу (реєстраційний № 2755-VI від 2 грудня 2010 року) та розробка нового Митного кодексу (планово набере чинності з 1 січня 2012) спрямовані на підвищення фінансової, соціальної, зовнішньоекономічної безпеки держави і на підвищення економічної безпеки вітчизняного підприємництва. Незважаючи на наявність суттєвих переваг прийняття комплексних нормативних актів у податковій та митній сферах, необхідно врахувати ті негативні аспекти функціонування ділового середовища, які були